

มูลนิธิชีววิถี BioThai Foundation

125/356 หมู่บ้านนราธิป ถ.รัตนวิบูลย์ อ.เมือง จ.นนทบุรี
โทรศัพท์ 02-9853837, 02-9853838

ที่ มขว.007/2556

28 กุมภาพันธ์ 2556

เรื่อง เสนอความเห็นเกี่ยวกับร่าง พ.ร.บ.คุ้มครองพันธุ์พืช พ.ศ....
เรียน รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์
สำเนาส่ง อธิบดีกรมวิชาการเกษตร

ตามที่กรมวิชาการเกษตรได้ดำเนินการเพื่อให้มียกเลิก พ.ร.บ.คุ้มครองพันธุ์พืช พ.ศ.2542 และให้มีการยก
ร่าง พ.ร.บ.ฉบับใหม่ โดยได้จัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นเมื่อวันที่ 15 กุมภาพันธ์ 2556 ที่กรมวิชาการเกษตรแล้ว
นั้น

มูลนิธิชีววิถีไม่เห็นด้วยกับการยกเลิกกฎหมายและร่างกฎหมายคุ้มครองพันธุ์พืชฉบับใหม่ดังกล่าว
เนื่องจากเห็นได้ชัดชัดว่าเป็นการร่างกฎหมายเพื่อตอบสนองต่อผลประโยชน์ของบริษัทเมล็ดพันธุ์ ลดทอนสิทธิของ
เกษตรกร และมีการเปลี่ยนแปลงสาระสำคัญของกฎหมายหลายประการที่ทำให้การคุ้มครองพันธุ์พืชพื้นเมืองไม่
เป็นไปเพื่อปกป้องผลประโยชน์ของประเทศชาติและชุมชนท้องถิ่น

จากการวิเคราะห์รายละเอียดของร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองพันธุ์พืช พ.ศ. ... ที่กรมวิชาการเกษตร
เผยแพร่ในการประชุมรับฟังความคิดเห็นนั้น พบว่าสาระสำคัญของการร่างกฎหมายคุ้มครองพันธุ์พืชมีสาระสำคัญ
ในการคุ้มครองพันธุ์พืชใหม่มีสาระเช่นเดียวกับการคุ้มครองพันธุ์พืชใหม่ตามสนธิสัญญาพอฟ (UPOV1991) ซึ่ง
มูลนิธิชีววิถีเห็นว่าเป็นความพยายามในการหลีกเลี่ยงการปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญมาตรา 190 ที่การเข้าร่วมใน
สนธิสัญญาระหว่างประเทศจำเป็นต้องผ่านความเห็นชอบของรัฐสภา

การร่างกฎหมายคุ้มครองพันธุ์พืชใหม่ของกรมวิชาการเกษตรในครั้งนี้ยังเป็นการร่างกฎหมายที่เป็น
ประโยชน์ต่อบริษัทเมล็ดพันธุ์ขนาดใหญ่จากต่างชาติ ดังจะเห็นได้ว่าขอเรียกร้องให้ประเทศไทยเข้าเป็นภาคีใน
สนธิสัญญาพอฟเป็นหนึ่งในข้อเรียกร้องสำคัญในการเจรจาเอฟทีเอระหว่างประเทศกับสหภาพยุโรปซึ่งจะเริ่ม
เจรจาอย่างเป็นทางการในเร็ว ๆ นี้

จากการพิจารณาว่ากฎหมายที่กรมวิชาการเกษตรเผยแพร่ในการประชุมรับฟังความคิดเห็นมีสาระสำคัญ
ที่มูลนิธิตีวีดีไม่เห็นด้วยเบื้องต้น ดังนี้

1. การแก้ไขนิยามพันธุ์พืชพื้นเมืองเฉพาะถิ่น (มาตรา 3) โดยให้ความหมาย “พืชพื้นเมืองเฉพาะถิ่น”
หมายความว่า “เป็นพืชที่มีอยู่เฉพาะในชุมชนใดชุมชนหนึ่งภายในราชอาณาจักร” จะทำให้ไม่มีชุมชนใด
ได้รับประโยชน์ เพราะพืชซึ่งหมายถึงชนิดพืช(species) เช่น ข้าว ทูเรียน ส้มโอ มะม่วง ฯลฯ ปรกติสามารถ
พบได้ทั่วไปในหลายๆชุมชน ในขณะที่คำว่า “เป็นพันธุ์พืชที่มีอยู่เฉพาะในชุมชน” ตามกฎหมายเดิม เปิด
โอกาสให้ชุมชนสามารถนำสายพันธุ์ (varieties) ที่ไม่พบในชุมชนอื่นมาขอรับการคุ้มครองได้
2. การแก้ไขนิยามพันธุ์พืชพื้นเมืองทั่วไป (มาตรา 3) และยกเว้นให้นักปรับปรุงพันธุ์ไม่ต้องแบ่งปัน
ผลประโยชน์จาก “พันธุ์พืชที่พิสูจน์ได้ว่าเป็นพันธุ์ที่ผ่านกระบวนการปรับปรุงพันธุ์” จะเปิดช่องให้บริษัท
เมล็ดพันธุ์ไม่ต้องแบ่งปันผลประโยชน์ในกรณีที่ใช้พันธุ์พืชพื้นเมืองทั่วไปเพื่อใช้ในการพัฒนาพันธุ์พืชใหม่
เพราะโดยทั่วไปการปรับปรุงพันธุ์จะเป็นสายพันธุ์พืชใหม่นั้น จะมีการผสมพันธุ์หลายๆครั้ง จนพันธุ์พืช
พื้นเมืองทั่วไปซึ่งใช้เป็นฐานในการปรับปรุงพันธุ์ไม่ปรากฏอยู่ในลำดับสุดท้ายของกระบวนการปรับปรุง
พันธุ์พืชใหม่
3. การขยายระยะเวลาการคุ้มครองพันธุ์พืชใหม่ (มาตรา 34) เป็น 25 ปี สำหรับไม้ยืนต้น) และ 20 ปี สำหรับ
พันธุ์พืชอื่นๆทั่วไป เป็นการขยายระยะเวลาการผูกขาดพันธุ์พืชใหม่ให้นานขึ้นเพื่ออำนวยความสะดวกแก่บริษัท
เมล็ดพันธุ์มากกว่าจะคำนึงถึงผลประโยชน์ของเกษตรกรในการเข้าถึงพันธุ์ในราคาไม่แพง จากเดิมที่
กำหนดไว้ที่ 12 ปีสำหรับพืชทั่วไป (พืชที่ให้ผลผลิตตามลักษณะประจำพันธุ์ได้หลังจากปลูกจากส่วน
ขยายพันธุ์ภายในเวลาไม่เกินสองปี) 17 ปี (พืชที่ให้ผลผลิตตามลักษณะประจำพันธุ์ได้หลังจากปลูกจาก
ส่วนขยายพันธุ์ในเวลาเกินกว่าสองปี) และ 27 ปี (พืชที่ใช้ประโยชน์จากเนื้อไม้)
4. ยกเลิกผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งกฎหมายเดิมให้ได้มาจากการคัดสรรกันเองของตัวแทนเกษตรกร องค์กร
สาธารณประโยชน์ และนักวิชาการ มาเป็นการแต่งตั้งแทน (มาตรา 6) เป็นการลดทอนการมีส่วนร่วมของ
เกษตรกร องค์กรสาธารณประโยชน์ และนักวิชาการอิสระในการมีส่วนร่วมบริหารจัดการและบังคับใช้กฎหมาย
การแก้ไขกฎหมายในมาตรานี้ในที่สุดแล้วจะมีแต่ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีผลประโยชน์หรือใกล้ชิดกับบริษัทเอกชน
เช่นเดียวกับกรณีการแต่งตั้งผู้ทรงคุณวุฒิในคณะกรรมการวัตถุอันตราย
5. การขยายสิทธิและเงื่อนไขต่อบริษัทเมล็ดพันธุ์ เช่น การให้สิทธิแก่ผู้ทรงสิทธิเหนือ Essentially
Derived Variety-EDV(มาตรา 43) จะทำให้สิทธิของนักปรับปรุงพันธุ์ที่ได้สิทธิก่อนซึ่งส่วนใหญ่เป็นบริษัท
ขนาดใหญ่ได้รับสิทธิอย่างกว้างขวางและกีดกันนักปรับปรุงพันธุ์ที่เพิ่งริเริ่มการพัฒนาพันธุ์ ทำให้
ประเทศไทยต้องพึ่งพาบริษัทเมล็ดพันธุ์ขนาดใหญ่และบรรษัทข้ามชาติมากยิ่งขึ้น
6. การบัญญัติให้ผลผลิตที่ได้จากการเก็บเกี่ยว (มาตรา 40) และผลิตภัณฑ์(มาตรา 41) ของพืชที่ได้มาจาก
ส่วนขยายพันธุ์ของพันธุ์พืชใหม่จะต้องได้รับความยินยอมจากผู้ทรงสิทธิพันธุ์พืชใหม่ เป็นการให้ขยายสิทธิ
ผูกขาดแก่บริษัทเมล็ดพันธุ์ออกไปนอกเหนือส่วนขยายพันธุ์จะส่งผลกระทบต่อเกษตรกรและ
ระบบอาหารอย่างร้ายแรง หลักการนี้ของยูพอฟ 1991 ใกล้เคียงกับการให้สิทธิผูกขาดการโดยการจด
“สิทธิบัตรสิ่งมีชีวิต” ซึ่งหลายประเทศทั่วโลกไม่ให้การยอมรับ

มูลนิธิชีววิถีขอเรียกร้องให้กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ทบทวนการแก้ไขกฎหมายดังกล่าว และเรียกร้องให้
การปรับปรุงกฎหมายคุ้มครองพันธุ์พืช พ.ศ.2542 ตามแนวทางต่อไปนี้แทน

1. แทนที่จะร่างกฎหมายขึ้นมาใหม่ทั้งฉบับ ควรดำเนินการเพื่อบังคับใช้ พ.ร.บ.คุ้มครองพันธุ์พืช พ.ศ.
2542 ให้ได้อย่างเต็มที่ก่อน เพราะปัญหาหลักของกฎหมายฉบับนี้อยู่ที่กรมวิชาการเกษตรใช้เวลานาน
เกินไปในการออกกฎเกณฑ์เกี่ยวกับการแบ่งปันผลประโยชน์ที่เกี่ยวข้องกับการใช้ประโยชน์จากพันธุ์พืช
พื้นเมืองทั่วไป พันธุ์พืชป่า และพันธุ์พืชเฉพาะชุมชน การแก้ไขที่สมควรกระทำมีเพียงเฉพาะการนิยาม
ความหมายของชุมชน (มาตรา 44 เดิม) ให้ชัดเจนเพื่อให้กฎหมายฉบับนี้สามารถให้การคุ้มครองชุมชน
ได้ในทางปฏิบัติเพียงพอแล้ว
2. ให้นำเอาหลักการและแนวทางการคุ้มครองสิทธิเกษตรกรของกฎหมายคุ้มครองพันธุ์พืช และสิทธิ
เกษตรกร (Protection of Plant Varieties and the Farmers' Rights Act) ของอินเดีย ที่รับรองสิทธิของ
เกษตรกรในพันธุ์พืชมาพิจารณาเพื่อปรับใช้กับกฎหมายคุ้มครองพันธุ์พืชของไทย
3. ให้แต่งตั้งนักวิชาการอิสระ ตัวแทนองค์กรสาธารณประโยชน์ที่เคยร่วมร่างกฎหมายคุ้มครองพันธุ์พืช
พ.ศ.2542 ตัวแทนของเกษตรกรรายย่อยจากเครือข่ายเกษตรกรรวมทางเลือก และนักวิชาการกฎหมาย
ด้านทรัพย์สินทางปัญญาที่ศึกษาการแบ่งปันผลประโยชน์จากทรัพยากรชีวภาพ อย่างน้อย 5 คน เข้า
ร่วมเป็นคณะกรรมการเพื่อแก้ไขร่างกฎหมายดังกล่าวเพิ่มเติมเพื่อให้มีการถ่วงดุลระหว่างการคุ้มครอง
พันธุ์พืชใหม่-พันธุ์พืชพื้นเมือง และ บริษัทเมล็ดพันธุ์-เกษตรกรรายย่อย มากกว่าร่างกฎหมายให้
เอื้ออำนวยต่อบริษัทเมล็ดพันธุ์เป็นหลักเหมือนที่ปรากฏในสาระของร่างกฎหมายฉบับนี้

จึงเรียนมาเพื่อทราบและโปรดพิจารณา

ขอแสดงความนับถือ

(นายวิฑูรย์ เลี่ยนจำรูญ)
ผู้อำนวยการมูลนิธิชีววิถี